

Περίληψη Εκδήλωσης

“ΤΟ ΑΟΡΑΤΟ ΡΗΓΜΑ”

ΑΡΙΣΤΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

Το επιχείρημα του Δοξιάδη είναι απλό στην σύλληψη και εξαιρετικά κατανοητό στην ανάπτυξη. Στις οικονομίες αναπτύσσονται δύο ειδών οικονομικές δραστηριότητες. Αυτές που είναι εμπορεύσιμες, που εκτίθενται δηλαδή στον διεθνή ανταγωνισμό, μπορούν να δημιουργήσουν εξαγωγές, να εξασφαλίσουν ξένο συνάλλαγμα και να υποκαταστήσουν, λόγω ποιότητας, κάποιες εισαγωγές. Είναι δηλαδή δραστηριότητες που ισχυροποιούν την παραγωγή και δυναμώνουν την αναπτυξιακή διάσταση μιάς οικονομίας. Αυτές οι δραστηριότητες συνήθως στηρίζονται σε μεγάλες επιχειρηματικές μονάδες κι αποτελούν παράγοντες σημαντικούς για την απορρόφηση της ανεργίας για την ενίσχυση, μέσω των φόρων, των εσόδων του κράτους.

Υπάρχουν όμως και οι μη εμπορεύσιμες δραστηριότητες. Οικονομικές δράσεις δηλαδή που έχουν σαν στόχο τη εγχώρια αγορά, συνήθως προστατεύονται μέσω κρατικών παρεμβάσεων από τον ανταγωνισμό και σαν πυγολαμπίδες τρέφονται άμεσα η έμμεσα από τον δημόσιο τομέα. Το κράτος φροντίζει (άμεσα, μέσω προμηθειών, εργολαβιών και προσφοράς απασχόλησης στο δημόσιο η τις ΔΕΚΟ και έμμεσα, μέσω καθορισμού αμοιβών σε γιατρούς, δικηγόρους, μηχανικούς κλπ) για την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού η υψηλού επιπέδου διαβίωσης. Για τον σκοπό αυτό δανείζεται στο εξωτερικό επιβαρύνοντας μέχρι εξόντωσης το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

Το βρήκατε βέβαια. Στην Ελλάδα η συντριπτική πλειοψηφία των οικονομικών δραστηριοτήτων είναι μη εμπορεύσιμες. Εξ' ου και η κατρακύλα στα αδιέξοδα και στα σημερινά επίπεδα κοινωνικής δυστυχίας. Ο Δοξιάδης όμως δεν μένει μόνο στην περιγραφή. Η ανάλυση και οι εξηγήσεις του σχεδόν σπάνε κόκκαλα. Σε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα της δουλειάς του εξηγεί: «Σχεδόν όλες οι μεγάλες επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι είτε προμηθευτές του Δημοσίου είτε πάροχοι βασικών υπηρεσιών σε κλάδους που δεν είναι διεθνώς εμπορεύσιμοι» τονίζει. Κι επισημαίνει με διεισδυτικότητα: «Αυτό εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και τη θεματολογία του δημόσιου λόγου που προωθεί η εργοδοσία στην Ελλάδα. Οι πιο ισχυροί εργοδότες αφενός ζουν από δημόσιες δαπάνες και αφετέρου δεν έχουν σοβαρό ενδιαφέρον να είναι ανταγωνιστικοί σε μια διεθνή αγορά. Έτσι, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που ελέγχονται από αυτούς, και οι συλλογικοί φορείς της εργοδοσίας που επηρεάζονται από αυτούς, δεν έβαλαν ποτέ ψηλά στην ατζέντα τη μείωση των δημοσίων δαπανών, γιατί από αυτές προέρχονται τα έσοδά τους. Δεν ζήτησαν να ιδιωτικοποιηθούν οι ΔΕΚΟ, γιατί οι νέοι ιδιοκτήτες μπορεί να αναζητούσαν άλλους προμηθευτές. Δεν επέμειναν πραγματικά για την μείωση της γραφειοκρατίας, που αυξάνει το κόστος, διότι για τους προμηθευτές του Δημοσίου η γραφειοκρατία παρέχει μια καλή άμυνα απέναντι σε δυνητικούς ξένους ανταγωνιστές» (σελ. 65-66).

Στο ποιος φτάνει για εκεί που φθάσαμε ο Δοξιάδης δεν μασάει τα λόγια του. Και είναι αρκετά δεικτικός. Όλοι, υποστηρίζει, είχαν εξασφαλισμένους προστάτες μέσα στο πολιτικό σύστημα. «Αυτά που κέρδιζαν οι προσοδούχοι (οι ραντιέρηδες) [σημ. δική μου, μέσα από θεσμοθετημένες διαδικασίες και μηχανισμούς] τα έχαναν οι παραγωγοί... Οι μόνοι που δεν μπορούσαν να έχουν σταθερές προσόδους ήταν οι επιχειρηματίες και οι εργαζόμενοι στους εμπορεύσιμους κλάδους. Αυτοί έμεναν με τον μουτζούρη» (σελ 204). Και παρακάτω: «Από τις εμπορεύσιμες δραστηριότητες δεν έβγαιναν θέματα στα δελτία, δεν έμπαιναν εκπρόσωποι στη Βουλή, δεν εληραζόταν η εργατική νομοθεσία και δεν είχαν καμία ιδιαίτερη στήριξη από το κράτος. Από τα μη εμπορεύσιμα επαγγέλματα προέρχονταν οι πιο δυναμικές κινητοποιήσεις και οι συνδικαλιστές που γίνονταν βουλευτές, σε όλα τα κόμματα. Ο τομέας χωρούσε και την αριστερά και την δεξιά, προσλήψεις στο Δημόσιο και ιδιωτικά κέρδη» (σελ 205).

Το ρήγμα μέσα στην κοινωνία των δύο λοιπόν τομέων ήταν αόρατο. Αλλά ήταν και τεράστιο. Και δεν είχε σχέση με τους όποιους πολιτικούς ή κομματικούς διαχωρισμούς. «Το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ είχαν τα προπύργιά τους σε διαφορετικούς χώρους, αλλά πάντα στις μη εμπορεύσιμες δραστηριότητες: το ΠΑΣΟΚ στην ΑΔΕΔΥ, στις ΔΕΚΟ, στην ΟΤΟΕ – δηλαδή στους μισθωτούς αυτού του τομέα. Η ΝΔ στους ελευθεροεπαγγελματίες γιατρούς και δικηγόρους, στους εμπόρους, στους ταξιτζήδες στους φαρμακοποιούς – δηλαδή στους μικροεπιχειρηματίες του ίδιου τομέα. Και τα δύο κόμματα είχαν στενή σχέση με μεγαλοεπιχειρηματίες, πάλι του ίδιου τομέα: εργολάβους, προμηθευτές όπλων και εξοπλισμού» (σελ. 205).

Τι έφταιξε λοιπόν; Συνοπτικά ο Δοξιάδης απαντά ευθέως: «Το σύνολο των πρακτικών που εδραίωναν ένα μόνιμα ελλειμματικό εξωτερικό ισοζύγιο, δηλαδή εδραίωναν μια οικονομία όπου ο εξωτερικός δανεισμός ήταν απαραίτητος για να διατηρούμε τις δαπάνες που θεωρούμε φυσιολογικές» (σελ 223). Τι πρέπει να κάνουμε; Η απάντηση εδώ δεν είναι εύκολη με βάση αυτά που έχουμε συνηθίσει. Κατά τον Δοξιάδη πέντε είναι οι βασικές προϋποθέσεις (σελ. 268):

- Μέτρα ενίσχυσης εξαγωγών (Μεγάλες επιχειρήσεις αλλά και πολλές μικρές)
- Σταθεροί θεσμοί (κυρίως, αν και όχι μόνο, στους φόρους)
- Χρηματοδότηση (με έμφαση στην εξωστρέφεια)
- Εγγώρια ζήτηση (με μείωση φόρων, θα σημείωνε κάποιος)
- Διαγραφή χρέους (πώς όμως, δεν είναι σαφές).